

تفنیس‌های متشابه مورد اختلاف

ابوجعفر محمد بن عیسیٰ بن شاکر و مازندرانی

جلد نهم
امامت و معاد

ترجمه و تحقیق
دکتر حسین صابری

بن شهر آشوب، محمد بن علی، ۴۸۹ - ۵۸۸ هـ.

[متشابه القرآن ومختلفه. فارسی]

تفسیر آیه‌های متشابه و مورد اختلاف / ابوجعفر محمد بن علی بن شهر آشوب مازندرانی؛ ترجمه و تحقیق حسین صابری. - مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی، ۱۳۹۲.

ISBN 978-964-971-654-1 (شابک ج ۳)

ISBN 4 vol set 978-964-971-692-3 (شابک دوره)

ج. ۱. توحید. ج. ۲. عدل و نبوت. ج. ۳. امامت و معاد. ج. ۴. اصول فقه، فقه، فقه، نسخ و منسوخ، مباحث

نحوی و مباحث ادبی و قرآنی.

۱. قرآن - متشابهات و محکامات. ۲. تفاسیر شیعه - قرن ۶ ق. الف. صابری، حسین ۱۳۴۵ -

مترجم ب. بنیاد پژوهشهای اسلامی. ج. عنوان.

۲۹۷ / ۱۵۵

۳۲۷۷۶۷۰

۱۳۹۲ م ۲۰۴۱ الف / ۸۵ BP
کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

تفسیر آیه‌های متشابه و مورد اختلاف

جلد سوم - امامت و معاد

ابوجعفر محمد بن علی بن شهر آشوب مازندرانی

ترجمه و تحقیق: دکتر حسین صابری

ویراسته محمد رضا مروی

چاپ اول: ۱۳۹۲/۱۰۰۰ نسخه، وزیری / قیمت: ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

بنیاد پژوهشهای اسلامی، مشهد: صندوق پستی ۳۶۶ - ۹۴۱۷۱

مراکز توزیع:

تلفن و دورنگار واحد فروش بنیاد پژوهشهای اسلامی: ۰۳۰۸۰۳۰۳۲۲

فروشگاه‌های کتاب بنیاد پژوهشهای اسلامی، مشهد: ۲۲۳۳۹۲۳، قم: ۷۷۳۳۰۲۹

www.islamic-rf.ir

info@islamic-rf.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

امکان داشتن معجزه ۲۲	
فصل ۳: آیه‌هایی در شأن علی (ع) ۲۵	
آنکه در زکوع صدقه داد ۲۵	
اکمال دین ۲۶	
ابلاغ کن ۲۸	فصل ۱: امامت، عصمت و سعادت ۱۲
در روز فراخوان خاندان ۳۰	از هر امتی گواهی ۱۳
بیث منزلت ۳۱	هر امتی را هشدار دهنده‌ای است ۱۴
گواه بر مردم ۳۲	امام در همه زمان‌ها ۱۴
فصل ۴: سگامی در اسلام و برتری ۳۳	همواره دین را نگاهبانی است ۱۴
علی (ع) ۳۳	لزوم عصمت ۱۵
پیشگامان ۳۳	ابتلا و عصمت و امامت ۱۵
اولویت به قرابت ۳۷	شبهه‌ای در نفی عصمت ۱۷
اولویت علمی ۳۸	فصل ۲: اوصاف امام ۱۹
داستان مباحله ۴۰	افضل بودن ۱۹
فصل ۵: پیشگامی علی (ع) در ایمان ۴۱	اعلم بودن ۲۰
و هجرت ۴۳	شجاع بودن ۲۰
ایمان جهاد، هجرت ۴۳	پرهیزکار بودن ۲۱
جان برکف ۴۴	مرد بودن ۲۱
فصل ۶: فضیلت‌هایی دیگر برای ۴۱	تنها یک امام در هر زمان ۲۱

۷۶.....	تو خلیفه‌ای	۴۶.....	علی علیه السلام
۷۶.....	مؤمن درستکار	۴۶.....	برتری به تقوا و عدالت
۷۷.....	حدیث رأیت	۴۷.....	از تهیدستان مهاجر
۷۸.....	خلیل پیامبر صلی الله علیه و آله		ستایش از علی علیه السلام در کنار نکوهش
.....	محبوب‌ترین آفریده در پیشگاه	۴۸.....	دیگران
۷۹.....	خداوند	۴۹.....	عروط امامت
۸۴.....	فصل ۹: استدلال بر فضایل علی علیه السلام	۴۹.....	برتری در جهاد
۸۴.....	وجوه سه‌گانه استدلال	۵۱.....	با راستان باشد
.....	مقایسه قرآن و محمد صلی الله علیه و آله و	۵۱.....	آنکه در پنهان و شب و روز
۸۷.....	علی علیه السلام	۵۳.....	صفتش از گویی
.....	فصل ۱۰: فضیلت و امامت حسن علیه السلام و		فصل ۷: بیان فضیلت‌هایی از
۸۹.....	حسن علیه السلام	۵۵.....	علی علیه السلام
۸۹.....	شمول آیه مباحله	۵۵.....	گواهی فعل پیامبر صلی الله علیه و آله
۹۰.....	حکمی چون حکم پیامبر صلی الله علیه و آله		فصل ۸: گواهی‌های پیامبر در باره
۹۱.....	گواهی دعای پیامبر صلی الله علیه و آله		علی علیه السلام
.....	ادله‌ای دیگر در اثبات امامت حسن علیه السلام و	۶۷.....	هدایتگر
۹۱.....	حسین علیه السلام	۶۸.....	سرآمد مؤمنان
.....	فصل ۱۱: اسباب حسن علیه السلام و حسین علیه السلام	۶۸.....	آنکه بر تأویل بجنگد
۹۴.....	به پیامبر صلی الله علیه و آله	۶۹.....	او مهتر است
۹۴.....	دستاورز مومن	۷۰.....	او صدیق امت است
.....	استناد به تسبیح علی علیه السلام با	۷۱.....	برترین انسان‌ها
۹۵.....	ابراهیم علیه السلام	۷۲.....	او برترین آفریدگان است
۹۵.....	استناد به آیه ارث	۷۲.....	هر که او را برتر نداند کافر است
۹۶.....	خونخواهی حسین علیه السلام	۷۲.....	برترین خلق
۹۸.....	فصل ۱۲: ادله‌ای دیگر بر امامت	۷۳.....	گوش شنوا
۹۸.....	اولوا الامر	۷۴.....	حق با او و او با حق است
.....		۷۴.....	دعا برای علی علیه السلام

۱۴۹.....	جد پدر شمرده شود.....	۱۰۰.....	صاحبان استنباط.....
۱۴۹.....	اشکال بر قرابت.....	۱۰۱.....	اهل ذکر.....
۱۵۱.....	اشتمال بر گناهکاران.....	۱۰۲.....	با راستان باشید.....
۱۵۱.....	معیار برتری.....	۱۰۳.....	برگزیدگان.....
۱۵۲.....	اجرای حدود بر همه.....	۱۰۴.....	وارثان.....
۱۵۲.....	اشکال بر جاودانگی پیوند نسبی.....		دعای از رهگذر فتوای
فصل ۱۸: پدر و مادر و عموی		۱۰۶.....	مصلحت علیه السلام
۱۵۳.....	پیامبر صلی الله علیه و آله	۱۰۷.....	حد شریعت.....
۱۵۳.....	پدران پیامبر.....	۱۰۸.....	مؤمنان و غیر.....
۱۵۴.....	مادر پیامبر صلی الله علیه و آله	۱۰۹.....	آیه تطهیر.....
۱۵۴.....	عبدالله و ابوطالب.....	فصل ۱۳: اوصیای پیامبر صلی الله علیه و آله و امامان	
۱۵۵.....	ابوطالب.....	۱۱۲.....	مردم.....
۱۶۱.....	یهانه‌های مخالفان.....		وصیت در آیین پیامبران.....
۱۶۲.....	تفاوتی دیگر.....		تکرار سنت‌های بنی اسرائیل.....
فصل ۱۹: نقد دستاویزهای دیگران...		۱۱۹.....	ماه‌های دوازده‌گانه.....
.....	تفاخیه همراهی با پیامبر صلی الله علیه و آله در سایه‌بان	فصل ۱۴: امامان دوازده‌گانه علیهم السلام.....	
۱۶۳.....	بد.....	۱۲۱.....	برگزیدگان و برتری یافتگان.....
۱۶۴.....	تمسک علیه السلام و استودگان.....	فصل ۱۵: آیاتی دیگر بر امامت	
۱۶۵.....	همراهان پیامبر صلی الله علیه و آله	۱۳۰.....	امامان علیهم السلام
۱۶۸.....	آیه بیعت رضوان.....	دانش، دعوی امامت، اعجاز	
۱۷۰.....	خلافت الهی.....	۱۳۰.....	و عظمت.....
۱۷۱.....	سپاه عسرت.....	فصل ۱۶: قرابت و اختصاص.....	
۱۷۲.....	عفو الهی.....	۱۳۵.....	آیه مودت.....
۱۷۳.....	دعای آمرزش برای پیشینیان.....	۱۴۰.....	ال یاسین.....
۱۷۳.....	خبر از قومی قدرتمند.....	۱۴۵.....	آیه تطهیر.....
فصل ۲۰: نفی انتخاب و نقد شبهه در		فصل ۱۷: چند شبهه و پاسخ.....	
		۱۴۹.....	

۲۰۳..... نهی از کژراهه‌ها.....	۱۷۶..... آیه‌هایی دیگر.....
۲۰۴..... نفی داعیه میراث عباسیان.....	۱۷۶..... برگزیدن از سوی خداوند یا مردم؟.....
۲۰۵..... شرط تکلیف‌های عقلی.....	۱۷۸..... پیشگامان مهاجر و انصار.....
۲۰۷..... شرط تکلیف و نفی دعوی سبیه.....	۱۷۹..... دعوی امامت نماز.....
..... اهمیت آیات الهی و نقد دعوی.....	۱۸۱..... دعوی دهش.....
۲۰۸..... سبیه.....	۱۸۲..... آیه انفاق پیش از فتح.....
۲۰۹..... دستاویزی دیگر بر اثبات تعلیم.....	۱۸۳..... صاحبان گشایش.....
۲۱۰..... نقد غالیان.....	۱۸۴..... فقیران مهاجر.....

بخش ۵

امور اخروی

۴۰۲-۲۱۳

۲۱۵..... فصل ۱: گناه و توبه.....	۱۸۷..... پیشگامان.....
۲۱۵..... ماهیت توبه.....	۱۸۷..... آنکه باور داشت.....
۲۱۸..... توبه بی‌حاصل.....	۱۸۸..... ابلاغ آیه‌های برائت.....
۲۱۹..... توبه در هنگام مرگ.....	۱۹۰..... آیه نماز.....
۲۱۹..... توبه در آخرین لحظه امکان.....	فصل ۲۲: نقد دعوی فضیلت و امامت برای دیگران.....
۲۲۰..... توبه مقبول و توبه نامقبول.....	۱۹۵..... نفی شایستگی امامت.....
۲۲۰..... توبه بر گناه با استمرار بر گناه.....	۱۹۶..... آیات الهی را کم‌بها مدارید.....
۲۲۰..... دیگر.....	۱۹۶..... آیه اکمال دین.....
۲۲۱..... عزم بر گناه.....	۱۹۷..... گردآوری قرآن.....
۲۲۱..... توبه قتل عمد.....	۱۹۹..... انفاق کنندگان.....
۲۲۴..... توبه از شرک.....	۲۰۰..... ارتداد و پیمان‌شکنی.....
۲۲۴..... توبه شرط مغفرت نیست.....	فصل ۲۳: حصر امامت و نفی مدعیان.....
۲۲۵..... عفو به فضل.....	۲۰۳..... مدعیان.....
۲۲۶..... «امکان».....	
۲۲۷..... عدم وجوب اسقاط کیفر به توبه.....	

۲۴۶.....	انفاق مباح و انفاق حرام	۲۲۷.....	اجرای حد و پاک شدن از گناه
۲۴۷.....	مُنکی که به هر که بخواهد دهد	۲۲۸.....	توبه و توبه.....
۲۴۷.....	امتناع ملک بخشیدن به فاسق	۲۲۹.....	فصل ۲: احباط.....
۲۴۸.....	امکان اجتماع نبوت و امامت در یک خاندان	۲۲۹.....	دعوی ادله بر احباط.....
۲۴۹.....	فصل ۵: اجل	۲۳۱.....	امان طاعت از سوی فاسق.....
۲۴۹.....	اجل معلوم	۲۳۲.....	فصل ۳: اسحقاق کیفر و مسئله عفو
۲۵۱.....	اجل مقدّر و اجل مسمی	۲۳۲.....	کفر خلود در آتش.....
۲۵۲.....	تنها یک اجل	۲۳۳.....	انفاق و فسق.....
۲۵۳.....	هر اجلی را کتابی است	۲۳۳.....	خلود یا عفو.....
۲۵۳.....	محو و اثبات	۲۳۵.....	خروج از دوزخ.....
۲۵۵.....	اجل مقدّر	۲۳۶.....	فصل ۴: رزق و اجر.....
۲۵۵.....	علم پیشین الهی	۲۳۶.....	معنای رزق.....
۲۵۶.....	بمردن همه چیز در آن نامه	۲۳۸.....	همه چیز، رزق بندگان
۲۵۷.....	فصل ۶: مگر	۲۳۹.....	اختصاص رزق به حلال
۲۵۷.....	چیز مگر	۲۳۹.....	رزق جانوران
۲۵۹.....	مگر مگر	۲۴۰.....	گشایش روزی
۲۵۹.....	روح و انسان	۲۴۱.....	کسانی که زودگذر را می‌خواهند
۲۵۹.....	در آستانه مرگ	۲۴۱.....	بهانه‌ای برای عدم انفاق
۲۶۰.....	علم اضطراری	۲۴۲.....	آنان که فقط دنیا را بخواهند
۲۶۰.....	موت و قتل	۲۴۳.....	پاداش دنیوی و اخروی
۲۶۱.....	احیا و امامت	۲۴۳.....	پاداش دنیوی
۲۶۲.....	فصل ۷: فنا، رجعت و رستاخیز	۲۴۳.....	نفسی توهم سود بردن خداوند از عبادت‌ها
۲۶۲.....	فنا	۲۴۴.....	رزق رسانی بندگان
۲۶۲.....	رجعت	۲۴۵.....	تنها حلال، رزق است
۲۶۴.....	قدرت خداوند بر اعاده	۲۴۵.....	تفسیری دیگر از واژه رزق
۲۶۵.....	وجوب و امکان اعاده	۲۴۶.....	رزق کریم

۲۹۰.....	کر و کور.....	عدم تلازم میان اعاده دنیوی و اعاده
۲۹۰.....	نطق و ناتوانی از آن.....	اخروی..... ۲۶۵
۲۹۱.....	شنیدن و دیدن.....	تناسخ..... ۲۶۶
۲۹۳.....	خوراک دوزخیان.....	زیر و رو شدن زمین..... ۲۶۷
۲۹۴.....	فصل ۱۱: روز قیامت.....	فصل ۸: قبر و برزخ..... ۲۶۹
۲۹۴.....	اندازه روز.....	تبر..... ۲۶۹
۲۹۵.....	پگاه و شامگاه.....	به مردگان خبر رسد..... ۲۷۲
۲۹۶.....	ورود به دوزخ.....	حیات در برزخ..... ۲۷۳
۲۹۸.....	کتمان و انکار.....	حاجه میان حیات..... ۲۷۴
۲۹۹.....	عدم امکان قبیح در آخرت.....	عذاب بر و است..... ۲۷۵
۳۰۰.....	استثنا از خلود.....	فصل ۹: باز است، ولیت و چند
۳۰۵.....	فصل ۱۲: بازخواست.....	مسئله دیگر..... ۲۷۶
۳۰۵.....	ساعت.....	الحاق فرزندان..... ۲۷۶
۳۰۵.....	فنا.....	عذاب نشدن طفل به عذاب پدر.....
۳۰۶.....	ملک از آن کیست؟.....	مادر.....
۳۰۶.....	سزا دادن.....	درباره زنده به گورشدگان..... ۲۷۷
۳۰۶.....	ربیع الحساب.....	آنچه پیش فرستاده و آنچه از پی فرستاده
۳۰۸.....	تاب بوسیر.....	است..... ۲۷۸
۳۰۹.....	حساب.....	کور این سرای و آن سرای..... ۲۷۹
۳۱۰.....	نامه بدکار.....	نفی بیم و اندوه..... ۲۸۲
۳۱۰.....	علیون.....	فصل ۱۰: احوال گناهکاران در
۳۱۱.....	نامه ناطق.....	قیامت..... ۲۸۴
۳۱۱.....	سوی نامه‌ها.....	بازداشته شدن از سخن..... ۲۸۴
۳۱۲.....	به گردن آویختن نامه.....	اجازه نیافتن برای عذر آوردن..... ۲۸۶
۳۱۳.....	پرسش.....	بی‌بهره ماندن از نظر الهی..... ۲۸۷
۳۱۳.....	ترازو.....	چهره‌ها..... ۲۸۸
۳۱۴.....	مهر نهادن بر دهان‌ها.....	بازخواست..... ۲۸۸

۳۳۲	شاید پنهان بدارم	۳۱۴	گواهی دست و پا
۳۳۴	فصل ۱۴: شفاعت	۳۱۵	صراط مستقیم
۳۳۴	معنا و مفهوم	۳۱۶	گردنه دشوار
۳۳۵	نقد دستاویز معتزله	۳۱۷	فصل ۱۳: جهنم و کیفر
۳۳۷	شفاعت پس از اذن خداوند	۳۱۷	تا جهنم پر شود
۳۳۸	جواز شفاعت برای مرتکبان کبیره	۳۱۸	نار و رو شدن قلب‌ها
۳۳۹	فصل ۱۵: بهشت	۳۱۹	رضایت چشم‌ها
۳۳۹	ابعاد و ارزش	۳۱۹	پوشنی دیگر
۳۴۱	جای بهشت و دوزخ	۳۲۱	عدم تخفیف در عذاب
۳۴۱	زمان آفرینش بهشت و دوزخ	۳۲۲	خلود
۳۴۲	بهشت آدم علی‌ه‌السلام و حوا	۳۲۲	عذاب غلیظ
۳۴۳	درخت جاودانگی	۳۲۳	عذابی دربرگیرنده
۳۴۳	ارث بران	۳۲۳	لمس عذاب
۳۴۳	یراث بهشت	۳۲۳	عذاب عقیم
۳۴۴	سبب ارث بردن بهشت	۳۲۴	چشیدن عذاب آتش
۳۴۴	میوه بی بهشتی	۳۲۴	امکان هشدار به کسی که گناه نکند
۳۴۵	دلایل میان	۳۲۵	عذابی دو چندان
۳۴۶	سایه پاییز	۳۲۶	بدترین گهواره
۳۴۶	حمد اولی و آخر	۳۲۶	آتش آماده شده برای کافران
۳۴۸	خلود	۳۲۷	درخت زقوم
۳۴۸	حوران	۳۲۷	نه همیرد و نه زنده ماند
۳۴۹	فصل ۱۶: دعا و نفرین	۳۲۹	خشم و خروش دوزخ
۳۴۹	پاسخ خداوند	۳۲۹	شکیب بر آتش
۳۵۰	اگر صلاح بداند خواسته برآورد	۳۳۰	صبر و دوزخ
۳۵۲	خواستن چیزی که خدا خود انجام می‌دهد	۳۳۱	درک اسفل
۳۵۲	دعای کافران	۳۳۱	سقف و کف
		۳۳۱	اندازه یک پلک زدن

۳۷۵..... دعوی کلام نفس.....	۳۵۳..... مهلت الهی.....
۳۷۶..... پریدن با دو بال.....	۳۵۴..... هشدار و دعوت به دعا.....
۳۷۶..... خوردن به شکم.....	 بطلان نظریه عدم امکان مسئلت آنچه
۳۷۷..... سقف از بالای سر.....	۳۵۴..... خداوند خود کند.....
۳۷۹..... به تنگ آمدن.....	 امکان یا عدم امکان نفرین از جانب
۳۷۹..... دریایی که در برگرفت.....	۳۵۶..... خداوند.....
۳۸۰..... ورود از درگاه.....	۳۵۶..... مکان لعن کافر از سوی کافر.....
۳۸۲..... فصل ۱۹: چند مفهوم دیگر.....	۳۵۸..... فصل ۱۷: چند مسئله پراکنده.....
۳۸۲..... آفرینش انسان.....	۳۵۸..... کافر واقعی.....
۳۸۴..... حقیقت انسان.....	۳۵۹..... موی تنگ همگان.....
۳۸۵..... آراسته‌ترین.....	۳۶۰..... با شتاب و غسوطه نگیرند.....
۳۸۵..... گاو بنی اسرائیل.....	 کم نمایی بدن شرکبان در چشم
۳۸۷..... کاتبان نامه اعمال.....	۳۶۱..... مسلمانان.....
۳۸۹..... فضل خدا بر همه مردم.....	۳۶۲..... شادی، آری یا نه.....
۳۹۰..... فصل ۲۰: رزق.....	۳۶۳..... نوبت خلقت آدمیان.....
۳۹۰..... رزق بی حساب.....	۳۶۴..... پدرانان را برتری دادم.....
۳۹۲..... شجر.....	۳۶۴..... باران سنگ.....
۳۹۴..... فصل ۲۱: چند مسئله دیگر.....	۳۶۵..... خوش نداشتن پیکار.....
۳۹۴..... و چندان شدن حسنه.....	۳۶۵..... ورود به سرزمین مقدس.....
۳۹۵..... شکر با صد دانه.....	۳۶۶..... قول ثقیل.....
۳۹۶..... چگانه و فربه را نابود کند.....	۳۶۷..... بهایی بد.....
۳۹۶..... دعوی یهودیان و مسیحیان.....	 فصل ۱۸: همچنان آنچه متناقض
۳۹۷..... امت برتر.....	۳۶۸..... نماید.....
۳۹۸..... امنی.....	۳۶۸..... «انفجرت» و «انجست».....
۳۹۹..... معنای ظن.....	۳۶۸..... محکم و مشابه.....
۳۹۹..... سوگندهای الهی.....	۳۶۹..... وصف عصای موسی علی‌ه السلام.....
۴۰۰..... حروف مقطعه.....	۳۷۱..... دست به دهان بردن.....
	۳۷۳..... «قول» به زبان.....